

Zsolt Péter

Mit üzent a címlap?

A politikai közéletben nem pusztán a politikai események fontosak, hanem a különböző médiumokban a róluk eltérő sajtóreflexió is. Az eltérések kiemelhetők a „címlapreflexiók” bemutatásával, hiszen a címlap a napilap leggondosabban megtervezett része. Vizuális megjelenésével nem csupán a szerkesztőség szakmaiságát – hírérték-érzékenységet -, de az érdeklődés felkeltését is kell szolgálja. Emellett a címlapon kiemelt képek (és a képek körüli szövegek, melyek szintén sokkal olvasottabbak) napirendformáló hatása is erős. A nemzetközi médiaszociológiai kutatások kiderítették, hogy az a hír például, amelyhez kép is társul, az olvasók számára fontosabb eseménynek tűnik, mint az a hír, amelybe kis kép illeszkedik, vagy amely kép nélkül jelenik meg.

Alábbi elemzésünkben arra vagyunk kíváncsiak, hogy a Magyar Hírlap, a Magyar Nemzet, illetve a Népszabadság mit gondolt az előző nap eseményei közül kiemelendőnek, s miképp próbálta meg a történéseket egy sztorivá dramatizálni, sőt esetleg manipulálni. A lapok címlapjának csak a felső felét vizsgáljuk, azt, amelyik a standokon is látszik, időrendben pedig visszafelé fogunk haladni, tehát először a hét vége, aztán a közepe, majd az eleje következik.

Április 12. szombat

A baloldali sajtó számára a legnagyobb eseménnyé a szélsőjobb mozgolódása és az erre adott reakciók lettek, míg a konzervatív sajtó a koalíciós válságot kezelte kitüntetett módon. Különösképp a Magyar Hírlap képviselte az előrehozott választások témáját, s ezzel összefüggésben a szombati jobboldali lapok címlapján a Fidesz kormányzati készenléte a vezető hír, míg a Népszabadságban az antifasiszta tüntetés. (Ha a konzervatív lapok alsó felét is megnéznénk akkor itt is láthatnánk a tüntetés képi megjelenítését. A Magyar Nemzet a tüntetés és ellentüntetés békés voltát emelte ki, míg a Magyar Hírlap feszültségfokozó címet használt: „Most csak az érzelmek csaptak össze”.)

A Magyar Hírlap címlapján nyitott, és széttárt kezekkel készült fénykép Orbán Viktorról, amely „ebben az esetben nem a tanácstalanságot jelzi”. A Magyar Nemzetnél jobboldalt pedig egy érdekes kutatás grafikonja, mely alaposan elemzi a két „vezér”, Gyurcsány és Orbán iránt érzett népszerűségi viszonyokat. Orbán Viktort csak az újításban előzi meg a kormányfő, az összes pozitív tulajdonságban viszont Orbán vezet.

A Népszabadság főoldali képével a „nácikkal szembeni demonstrációnak” felemelő voltát érzékeltette. Az eseménnyel kapcsolatban három témára nem tett utalást, melyre a másik két lap – igaz nem a kiemelt részen igen. Először is arra, hogy az egy időben lévő tüntetés és ellentüntetés nem veszélytelen műfaj radikálisok jelenléte esetében, másfelől, hogy az antifasiszta tüntetéssel a szervezők kicsúsztak a törvényes határidőből, de ennek ellenére engedélyt kaptak, harmadrészt a Fidesz álláspontjának legfrissebb volta sem jelent meg. (A Fidesz álláspontját a Magyar Nemzet első oldala alsó felében találhatjuk meg képfölírásként: „mindenkit megvédünk faji, vallási hovatartozásra való tekintet nélkül” – nyilatkozta Orbán.)

Április 11. péntek

A Magyar Hírlap pénteki számában a koalíciós válságot, veszekedést, erodálódást emelte ki. Kóka János a képen „pá-pát” int, Gyurcsány Ferenc elgondolkodva fogadja a távozást. Két különálló fotó, ha azonban interakcióként értelmezzük – bár valószínű nem valódi interakcióról van szó – akkor nagyon is sokat elárul. Ráadásul a cím is arra utal, hogy valamelyikük hazudik, és ha beleolvasunk a hírbe megtudjuk, hogy ez az egymással való viszonyukra vonatkozik. Az olvasónak az az érzése, hogy miközben esik szét az ország, ők egymással azon vitatkoznak, melyiküknek is a felelőssége ez. A vita tárgya, hogy ki is vetette fel elsőként Horváth Ágnes egészségügyi miniszter eltávolítását.

Miközben elfogadhatjuk, hogy az ország egyik leginkább érdeklődésre számot tartó kérdése a hét egészét tekintve a kormány szétesése, ennek a konkrét nézeteltérésnek a kihangsúlyozása – ki akarta Horváth menesztését előbb? -, és fő hírré tévése túldimenzionált. Talán egy kis hírt megért volna, de nem a főlapon való szerepeltetést. A Magyar Hírlap felvállalt sztorijához, a kormány összeomlásához kereshetett adalékot, és általában, amikor a média hatással akar lenni a politika alakulására, el is homályosul a látása. A másik két lap nem is követte el ezt a hibát, mindketten az újabb népszavazás hivatalos referendummá válásának eseményéről tudósított a fő helyen, s mindkettő le is írta az esetleges referendumra kerülő mondatot. A Népszabadság viszont már a mondat idejétmúlt voltáról, fölöslegességről is ítéletet mondott, ezzel szemben a témában a Magyar Nemzet tárgyilagos hangot ütött meg. A Népszabadság a képaláírással az előzetesen összegyűjtött aláírások nagy számát is közli, és a fotón Gaskó István mutatja elégedett hangulatban. A Magyar Nemzet a népszavazási mondatot elindító Albert házaspárt mutatja, alsó kameraállásból, mintegy ezzel az átlagember felemelkedését szimbolizálva. Ezeknél a képeknél az állapítható meg, hogy inkább a Népszabadság a tárgyilagos, és a Magyar Nemzet nem.

Érdekes még a kis oldalsó hírekre is figyelnünk, amely kiemeli a lap beltartamában a legfontosabbakat. A Népszabadság egyedül hangsúlyozza az antifasiszta tüntetésen résztvevő miniszterelnök készülő szerepvállalását. A lap belsejében pedig idézte a rendőrséget, akik megindokolták, hogy az antifasiszta tüntetésre miért is adtak engedélyt, miután letelt a 72 óra. A Magyar Nemzet inkább a helyzet törvénytelenységére utalt, s nem közli a rendőrség magyarázkodó válaszát. A Magyar Hírlap ebből az eseményből, e lapszámban kivonta magát.

Április 10. csütörtök

A csütörtöki lapok főhíre a köztársasági elnök által koordinált pártvezérekkel való egyenkénti találkozó volt. A Népszabadság a Gyurcsány-Sólyom találkozásának képét – vagy legalábbis ahol az esemény zajlott – mutatja. A Sándor-palota előtt várakozó újságírókat láthatjuk, a cím azonban: „Tisztújítás vagy tisztázás”, az alcím pedig, hogy „Intenzív belső tárgyalások folynak a szocialista pártban”. Vagyis a Népszabadság nem a kormány válságáról, hanem arról küld üzenetet, hogy a dolgok működnek, s ha intenzíven is, de nem kaotikusan.

A Magyar Hírlap már csütörtökön is küldi olvasóinak saját „programját”, mely szerint változtatni kell. Ezúttal gazdasági összeomlás veszélye kerül a főhelyre, mindezzel azt üzenve az olvasónak, hogy ha nem lesz előre hozott választás, akkor gazdasági összeomlás lesz. A Magyar Nemzet ugyanezen a napon inkább leleplez, és Horváth Ágnes távozás előtti jogszerű, de etikailag megkérdőjelezhető intézkedéseit, személycseréit, pártja klientúra építését mutatja be. A hírek nem szájbarágósak, az olvasónak kell elgondolkodnia, ezt az eljárást elfogadja-e felháborodás nélkül, de persze valószínűsíthető, hogy a lap elkötelezett olvasóinak ezt nem kell külön magyarázni. Az aktualitás szempontjából ez lehet fontosabb, mint a Magyar Hírlap úgynevezett puha hír elemzése. A Magyar Nemzet itt egy kemény hírt talált, míg a Népszabadság se puhát, se keménységet, mintha legalábbis uborkaszézon lett volna.

Érdekes megnéznünk a lapok beltartamára utaló oldalsó híreket is. Itt viszont egyedül a Népszabadság utal a jegyirodánál lévő tüntetésre, s ezzel jó lóra tett, hiszen az események a hét végére azt igazolják, hogy ez valóban fontos hírré válik majd. (A hírek kisebbik részét az újságíróknak nem a hírérték szempontjai alapján kell válogatnia, azaz nem aktuálisan érdekességük alapján, hanem azt megtippelve, hogy miből lesz majd az esemény.) A konzervatív és balliberális sajtó jegyirodánál történt szélsőjobboldali mozgolódás utáni érdeklődése eltérő volt. A tudósítás kevésbé volt érdeke a konzervatív sajtónak, s inkább a baloldali politika profitálhatott belőle.

Április 9. szerda, és 7. hétfő

A szerdai nap tudósítása igen csak eltérő a Magyar Nemzet és a Népszabadság számára. Előbbinek a legfontosabb esemény egy Fideszes polgármester elleni bűncselekmény, melyben gyűjtogatás történt. Olyan bűncselekményről van szó, amely politikai indíttatása valószínűsíthető, de nem tudható, hogy milyen mértékben áll szervezett csoport mögötte. Helyi hír ez vagy országos? – A Magyar Nemzetnek országos, a Népszabadságban csak helyi, hiszen csak a 4. oldalon van róla tudósítás, igaz, ott képpel is. A Népszabadság első oldalán Gyurcsány Ferenc látható, aki épp siet valahová, s a főcímből kiderül, hogy az első évet a felsőoktatásban ingyenessé akarják tenni, s hogy baloldali fordulat várható.

A hét legeleje pedig a BKV sztrájkja következtében kialakult budapesti tömegközlekedési helyzettel foglalkozott. Ez végre egyértelmű hírkezelést mutat a különböző orientációjú hazai napilapoknál, bár itt is beleviheti minden újságíró a maga kis politikai befolyásolói attitűdjét. A Népszabadságnak ez „gyors” volt, a Magyar Hírlapnak „ájulat”. Valószínűleg a Magyar Nemzet ragadta meg a lényegét a „Tömegközlekedési csődök” címmel, amely a hosszabb távú cselekvési feladatokra, a finanszírozás problematikájára utal.

Részleteiben vizsgálva látható, hogy az egyes napokat tekintve hol az egyik, hol a másik napilap tud objektívebb lenni. Jórészt azonban ez annak függvénye, hogy az események mennyire kedveznek a lapok irányultságának. Ugyanis nem a lapok törekednek arra, hogy a valóságot visszatükrözzék, hanem a valóság felel olykor meg az ő irányultságuknak.

Mindezeken túlmenően a stílus tekintetében – talán meglepő módon – viszont a Magyar Nemzet ütött meg leginkább tárgyilagos hangot, bár a hírválogatásra már rá is ugyanaz jellemző, mint a másik két lapra. Az MPK kíváncsi arra is, hogy az újságok véleményműfajában milyen kritikai megállapítások tehetők. Ez a kérdésfelvetés azonban már egy másik elemzést tárgyát képezheti.